

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิ
เพื่อสนับสนุนการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย
Legal Measures Relating to Right Protection to Support
Rehabilitation of Drug Addicts in Thailand

วชิราภรณ์ พวงจินดา¹
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี
140 หมู่ 4 ถนนติวานนท์ ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000, ประเทศไทย
อีเมลติดต่อ: wachi_p20@hotmail.com

Wachiraporn Pongjinda²
Faculty of Law, Pathumthani University
140 Moo 4, Tiwanon Road, Mueang, Pathum Thani 12000, Thailand
Email: wachi_p20@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด เพื่อนำเสนอมาตรการส่งเสริมให้ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่การบำบัดฟื้นฟู ตลอดจนข้อเสนอแนะและแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

จากการศึกษาพบปัญหาดังต่อไปนี้ 1) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์เพื่อการคัดกรองและดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 108/2557, 2) ปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองมาตรฐานการบำบัดผู้ติดยาเสพติดตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และ 3) ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 94 จากปัญหาทั้งหมดดังกล่าว ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะว่าควรจัดตั้งศูนย์เฉพาะทาง และให้มีอำนาจหน้าที่ในการคัดกรองผู้ติดยาเสพติดที่มีพฤติกรรมฝ่าฝืนหรือไม่ไปบำบัดฟื้นฟูภายในระยะเวลาที่กำหนด และทำการตรวจสอบการดำเนินงานของสถานพยาบาลแต่ละแห่งที่ให้บริการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้ผู้ได้รับการบำบัดรักษาสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

คำสำคัญ: การคุ้มครองสิทธิ; การบำบัดฟื้นฟู; ผู้ติดยาเสพติด

¹ อาจารย์.

² Lecturer.

Abstract

The main purpose of this article is to study the legal measures relating to rehabilitation of drug addicts so as to identify some measures to promote more rehabilitation as well as other recommendations to solve this problem in Thailand.

The results of the study show three main problems: 1) legal problems of establishing a center to screen and to take care of rehabilitated persons in compliance with the Notice of National Council for Peace and Order no. 108/2014, 2) legal problems of ensuring the standard of drug addict rehabilitation as provided in Section 63 of the Narcotics Act B.E. 2522 and 3) legal problems of encouraging drug addicts to undergo rehabilitation process as provided in Section 94 of the Narcotics Act B.E. 2522. As a solution, there should be a specific center with full authority to screen and control drug addicts who violate related orders or regulations or fail to undergo rehabilitation process within designated time. The center should be able to scrutinize the performance to rehabilitation clinics in order to ensure standardized supervision and efficient treatment for drug addicts. The ultimate goal is to ensure that rehabilitated addicts are able to resume a peaceful life in the society.

Keywords: Right Protection; Rehabilitation; Drug Addicts

1. บทนำ

นับแต่อดีตถึงปัจจุบัน ตั้งแต่มีการประกาศบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวนผู้ติดยาเสพติด รวมถึงผู้ที่เข้ารับการรักษาแล้วกลับไปเสพยาซ้ำ มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นทุกปี และเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ประเทศไทยยังขาดมาตรการจูงใจ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เข้ารับการรักษาโดยสมัครใจ ทำให้ผู้ติดยาเสพติดไม่มั่นใจเพียงพอในการเข้าสู่ระบบบำบัดรักษาเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม นอกจากนี้การให้บริการบำบัดรักษาที่ดำเนินงานโดยภาคเอกชน ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งให้บริการด้านการบำบัดรักษา还没有กฎหมายที่ออกมากำหนดมาตรฐานการบำบัดรักษา ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการบำบัดรักษา และความปลอดภัยในสิทธิเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และจิตใจ³ ของผู้เข้ารับการรักษาด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ติดยาเสพติดผ่านการบำบัดรักษามาแล้วยังต้องได้รับการติดตามและดูแลภายหลังการบำบัดรักษาด้วย ทั้งนี้ในปัจจุบันประเทศไทยยังขาดการดูแลช่วยเหลือและติดตามผู้ผ่านการบำบัดรักษาอย่างครบวงจรและทั่วถึง ทำให้ผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่ที่ผ่านกระบวนการบำบัดรักษาไม่ได้รับการดูแลช่วยเหลือเพื่อให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพสังคม ส่งผลให้ผู้ติดยาส่วนใหญ่กลับไปเสพยาซ้ำ ทำให้ปัญหาเสพยาซ้ำทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

³ Bureau of Development and Prevention of Drug Problems Academic Section on Drugs Prathathi, "The Results of the Treatment and Rehabilitation of Drug Users in Pattern Change Camp Behavior," *Journal of the NCC* 30, no. 3 (August-November 2014): 21-26. [In Thai]

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในอดีตนั้นถือว่า ผู้เสพยาเสพติดถือเป็น อาชญากร เน้นการลงโทษจำคุกมากกว่าการบำบัดรักษาทางร่างกาย ซึ่งแตกต่างจากแนวคิดในปัจจุบัน ผู้เสพยาเสพติดมีสภาพเป็นผู้ป่วยมิใช่อาชญากร อนึ่งการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545 มีวัตถุประสงค์และหลักการสำคัญถึงการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติด โดยให้มีการ ครอบคลุมถึงผู้เสพและมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายยาเสพติด

นอกจากนี้ การบังคับใช้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 94 ซึ่งกำหนดเรื่องการ บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดไว้ว่า ให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถขอเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลทั้งของ รัฐและเอกชนได้ เมื่อผ่านการบำบัดจนได้รับใบรับรองจากสถานพยาบาลแล้ว ให้ถือว่าความผิดในฐานเสพ ครอบครอง และครอบครองเพื่อจำหน่ายเป็นอันยุติไป ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวยังขาดบทบัญญัติที่กำหนดบทบาท และหน้าที่หน่วยงานของรัฐในการให้ความช่วยเหลือและติดตามผู้ผ่านการบำบัด ส่งผลให้เกิดปัญหาการดูแลช่วย เหลือและติดตามผู้ผ่านการบำบัดรักษาไม่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการกำหนดมาตรการในการดำเนินการบำบัด รักษาโดยภาคเอกชนที่ส่งผลกระทบต่อกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดของประเทศไทยที่ขาดมาตรฐาน จึงควรศึกษาแนวคิดทางกฎหมายมหาชนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษาแนวคิดและข้อกฎหมายของต่างประเทศเพื่อนำ มาปรับใช้กับประเทศไทย เพื่อให้ประเทศไทยสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้โอกาสผู้ติดยาเสพติดกลับคืนสู่สังคมอย่างปกติสุข⁴ พร้อมกับการพัฒนาสุขภาพร่างกายและจิตใจให้สอดคล้องกับการบำบัด รักษาทางสาธารณสุข⁵ อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามแนวทางกระบวนการทางกฎหมายได้ในอนาคต

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรฐานการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

จากการศึกษาพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พบว่ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการ ค้ำครองสิทธิของผู้ติดยาเสพติด อันเกิดจากการบังคับใช้กฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อหลักประกันสิทธิในชีวิตและ ร่างกายของผู้ติดยาเสพติดในเรื่องกระบวนการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดของประเทศไทยนั้น พบว่ามีปัญหาอยู่ หลายประการดังต่อไปนี้

2.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์เพื่อการคัดกรองและดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ตามประกาศคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีมาตรการเกี่ยวกับเรื่องการปฏิบัติต่อผู้ต้องสงสัยว่า กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพื่อเข้ารับการรักษาฟื้นฟูและการดูแลผ่านการบำบัดฟื้นฟู⁶ โดยให้โอกาส ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดที่ไม่มีความผิดฐานอื่น หรืออยู่ระหว่างรอลงอาญา หรือมีของกลางเกินกว่าที่กำหนด ซึ่งถือว่า

⁴ The United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substance 1988, Article 3 Paragraph Four (b) (c) (d).

⁵ Office of the Narcotics Control Board, *The Development of Drug Abuse Prevention and Solution System in Schools: A Report on the Implementation, Board of Directors* (Bangkok: Office of the Narcotics Control Board, 2018), 6. [In Thai]

⁶ National Council for Peace and Order (NCPO), "National Peacekeeping Council Announcement no. 108/2014: Treatment of Persons Suspected of Committing a Drug Offense to Receive Rehabilitation and Care Through Rehabilitation Therapy," July 21, 2014. [In Thai]

กลุ่มนี้เป็นกลุ่มผู้ป่วยโดยไม่ถือว่ามีความผิด ซึ่งเป็นการให้ความคุ้มครองตามกฎหมาย⁷ ทำให้ผู้เสพได้มีโอกาสเข้ารับการรักษาฟื้นฟูโดยความยินยอม เพื่อให้ผู้เสพติดกลับฟื้นคืนสภาพจากการเสพติด และสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุขนั้น พบว่าเกิดปัญหาในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์เพื่อการคัดกรองและดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู ผู้เสพที่ยินยอมเข้ารับการรักษา เนื่องจากไม่มีระบบการบังคับบำบัด เมื่อถึงเวลาเข้ารับการรักษา ผู้เสพกลับไม่เข้ารับการรักษาตามที่กำหนด โดยมีพฤติกรรมฝ่าฝืนไม่เข้ารับการรักษาฟื้นฟู หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อกำหนดของสถานบำบัดฟื้นฟู ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความสงบสุขและความเชื่อมั่นของประชาชน

ดังนั้นแล้ว จะเห็นได้ว่าการที่ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่ชัดเจนในการจัดตั้งศูนย์เพื่อการคัดกรองและดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชุมชนทุกระดับเข้ามามีบทบาทในการควบคุมบังคับดูแลและติดตามผู้ผ่านการบำบัดรักษาในระบบสมัครใจ ส่งผลเสียทำให้กลุ่มคนที่มีความผิดหลบเลี่ยงไม่เข้าสู่การบำบัดฟื้นฟูอาศัยช่องว่างดังกล่าวในการให้ความยินยอมเพื่อจะได้ไม่ต้องถูกดำเนินคดี แต่กลับไม่เข้าสู่การบำบัดฟื้นฟู รวมไปถึงผู้ที่มีพฤติกรรมเสพซ้ำหรือไม่มีความตั้งใจที่จะเลิกยาเสพติดหวนกลับมาสร้างปัญหาและสร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคมซ้ำแล้วซ้ำอีก ส่งผลให้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นและนำไปสู่การทำลายชุมชน สังคม ประเทศชาติในที่สุด⁸ ดังนั้นแล้ว แนวทางในการแก้ไขปัญหา คือ เห็นควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 108/2557 เรื่อง การปฏิบัติต่อผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อเข้าสู่การบำบัดฟื้นฟูและการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟู โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติอย่างชัดเจนในการกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือ ดูแล และติดตามผู้ผ่านการบำบัดรักษาเสพติดในระบบสมัครใจ ซึ่งจะเป็นผลดีต่อการแก้ไขปัญหาเสพติดของประเทศ และตรงตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติฉบับดังกล่าวอย่างแท้จริง และสามารถลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดในสังคมไทยได้อย่างต่อเนื่อง

2.2 ปัญหาทางกฎหมายในการกำหนดมาตรฐานการบำบัดผู้ติดยาเสพติดตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

การบำบัดรักษาเสพติดเป็นรูปแบบที่มุ่งหมายจะให้โอกาสแก่ผู้เสพผู้ติดยาเสพติดที่มีความต้องการที่จะลด ละ เลิกยาเสพติด สามารถสมัครขอเข้ารับการรักษา⁹ ในสถานพยาบาลและหมายถึงสถานอื่น ๆ หรือศูนย์บำบัดอื่น ๆ ที่ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจัดหาให้สำหรับดูแลและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษทั้งของรัฐและเอกชนได้ หรือในค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยกระบวนการบำบัดรักษาจะเน้นการบำบัดทางการแพทย์โดยใช้กระบวนการถอนพิษ และลดปริมาณยา

⁷ Boonsri Mewongkote, *Constitutional Law*, 9th ed. (Bangkok: Thammasat University Press, 2016), 36. [In Thai]

⁸ Yossawat Lerdpyaphumchai, "The Roles of Public Prosecutors in Criminal Process in Drug Case: A Case Study of the Measure Encouraging an in Offenders to Providing Important Information to Competent Officials in Prevention and Combat Against Drug Organize Crimes," *Graduate Law Journal* 10, no.1 (June 2016): 137-154. [In Thai]

⁹ James Alm, Betty R. Jackson and McKee Michael, "Getting the Word Out: Enforcement Information Dissemination and Compliance Behavior," *Journal of Public Economics* 93, no. 3-4 (2009): 392-402.

เสพติดที่ใช้ให้น้อยลงจนผู้เสพผู้ติดยาเสพติดไม่มีอาการอยากยาอีก ควบคุมไปกับการบำบัดทางจิตใจหรือการให้คำปรึกษาทางจิต เพื่อให้ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

จากที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 63 ได้กำหนดว่าเมื่อได้จัดตั้งสถานพยาบาลสำหรับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายแล้ว ให้รัฐมนตรีกำหนดระเบียบข้อบังคับเพื่อการบำบัดรักษา และระเบียบวินัยสำหรับสถานพยาบาล ดังกล่าวยังไม่ได้มีการกำหนดบทบัญญัติในเรื่องของการดำเนินงานบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดโดยภาคเอกชน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการที่ประเทศไทยไม่มีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่มีใช้โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาล ได้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้เสพผู้ติดยาเสพติดในด้านสุขภาพอนามัย ชีวิตและร่างกาย หรือจิตใจของผู้เข้ารับการบำบัดโดยตรงที่อาจไม่ได้รับการบำบัดรักษาที่ถูกต้อง อาจส่งผลให้ผู้เข้ารับการบำบัดได้รับอันตรายแก่สุขภาพร่างกายจนถึงขั้นเสียชีวิตได้ ดังนี้แล้วแนวทางในการแก้ไข คือ เพิ่มเติมเนื้อหาของกฎหมายที่กำหนดให้คณะกรรมการควบคุมยาเสพติดให้โทษเป็นผู้ประกาศกำหนดหลักสูตรและมาตรการกลางสำหรับการบำบัดรักษาผู้เสพผู้ติดยาเสพติดในระบบสมัครใจ นอกเหนือจากสถานพยาบาลตามพระราชบัญญัติดังกล่าวที่ดำเนินการโดยภาคเอกชน ซึ่งจะสามารถคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาให้ได้รับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูที่ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในระบบสมัครใจที่ดำเนินการในสถานพยาบาลของรัฐในประเทศไทยด้วย

2.3 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดติดตามตามมาตรา 94 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ตามมาตรา 94 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งกำหนดเรื่องการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในระบบสมัครใจไว้ โดยมีสาระสำคัญ คือ การกำหนดให้ผู้เสพ ครอบครอง ครอบครองเพื่อเสพ และครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติดให้โทษที่มีปริมาณไม่เกินที่กฎกระทรวงกำหนดและหากเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองยังไม่พบการกระทำผิดดังกล่าว ผู้ที่กระทำผิดสามารถขอเข้ารับการบำบัดยาเสพติดในสถานพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชนได้ โดยเมื่อผ่านการบำบัดจนได้รับใบรับรองจากสถานพยาบาลแล้วให้ถือว่าความผิดในฐานะเสพ ครอบครอง และครอบครองเพื่อจำหน่ายเป็นอันยุติไป ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้รวมทั้งกฎกระทรวง แต่ประกาศกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าว กลับไม่พบบทบัญญัติที่เป็นการคุ้มครองส่งเสริม จูงใจ หรือสนับสนุนให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษา

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเมื่อกฎหมายไม่มีการกำหนดมาตรการจูงใจ ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดเป็นการเฉพาะ ส่งผลให้จำนวนผู้ติดยาเสพติดที่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มีจำนวนน้อย ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตจำนงสูงสุดแห่งรัฐ¹⁰ ซึ่งมุ่งหมายที่จะทำให้ผู้เข้ารับการบำบัดสามารถลด ละ เลิก

¹⁰ Gellner E., "Dictatorship, Democracy and Development," *The American Political Science Review* 87, no. 3 (1993): 567-570.

การใช้ยาเสพติด และพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้เข้ารับการรักษาไปพร้อมกัน¹¹ การที่ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังส่งผลให้จำนวนผู้ติดยาเสพติดถูกจับกุมดำเนินคดี และนำเข้าสู่ระบบบังคับบำบัดและระบบต้องโทษ ซึ่งทำให้เกิดภาวะนักโทษล้นเรือนจำ¹² การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดระบบสมัครใจ จึงไม่มีมาตรการในการบังคับให้ผู้เข้ารับการรักษาต้องอยู่ครบกระบวนการ และข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีผู้เข้ารับการรักษาบางส่วนหลบหนีการรักษา หรือไม่ปฏิบัติตามโปรแกรมการบำบัดที่วางไว้ ทำให้การบำบัดฟื้นฟูไม่ประสบผลสำเร็จ และขาดประสิทธิภาพในการลดจำนวนผู้เสพผู้ติดยาเสพติดอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นแล้วแนวทางในการแก้ไขปัญหาคือ ควรมีการกำหนดมาตรการจูงใจ ส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้เสพผู้ติดยาเสพติดที่สมัครใจเข้ารับการรักษา เพื่อให้มีผู้ขอเข้ารับการรักษาให้ได้มากที่สุด และสามารถลดจำนวนปริมาณผู้เข้าสู่การกระทำผิดอันเกี่ยวกับยาเสพติดให้เห็นอย่างชัดเจน ไม่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสังคม

3. สรุปผล และข้อเสนอแนะ

3.1 สรุปผล

การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย ยังมีปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์เพื่อการคัดกรองและดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ การที่ประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเพื่อสนับสนุนการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทยอย่างเต็มที่และยังคงเกิดช่องว่างในการบังคับใช้กฎหมายอันแสดงให้เห็นถึงการแก้ไขปัญหายาเสพติดด้วยมาตรการบำบัดรักษายังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเท่าที่ควร จึงส่งผลเสียต่อประชาชน สังคม และความมั่นคงของประเทศชาติ เป็นสาเหตุหลักของการเพิ่มอาชญากรรมภายในรัฐ เนื่องจากผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดที่ไม่ได้รับการบำบัดรักษา ยาเสพติดให้หายขาดจากอาการติดยาเสพติด ทำให้คนเหล่านี้กลายเป็นอาชญากร ถูกกีดกันออกจากสังคม ยังมีผู้เสพผู้ติดยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น ปัญหาอาชญากรรมก็มีอัตราเพิ่มขึ้นตามมาด้วย ส่งผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยทั่วไปที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำของผู้ติดยาเสพติด และท้ายที่สุดส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของชุมชน สังคมโดยรวม รวมไปถึงความมั่นคงภายในประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นอกจากนี้ ยังพบปัญหาทางกฎหมายในการคุ้มครองมาตรฐานการบำบัดผู้ติดยาเสพติด ตามมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มีปัญหาด้านการปฏิบัติได้แก่ ความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่ในการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอและการรักษาไม่ได้มาตรฐานของศูนย์ฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด เนื่องจากขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ ทำให้ผลสัมฤทธิ์ในการบำบัดรักษาไม่ชัดเจน รวมถึงการขาดการบังคับตามมาตรการติดตามหลังจากปล่อยผู้ติดยาเสพติดออกจากสถานบำบัดฟื้นฟู จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นควรนำแนวคิด หลักการ และแนวทางการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดของต่างประเทศ รวมถึง

¹¹ Wissanu Kumnonmuang, "The Drug Addiction Treatment Measures: To Study on the Usage of the Voluntariness Method to Treat the Drug Addict," *Graduate Law Journal* 10, no. 1 (March 2016): 295-308. [In Thai]

¹² Reza Ali Mohseni, "The Sociological Analysis of Prison: Costs and Consequences," *Journal of Law and Conflict Resolution* 4, no. 1 (January 2012): 13-19.

นโยบาย¹³ มาปรับใช้กับการคุ้มครองสิทธิเพื่อสนับสนุนการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย และควรให้มีการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดจัดตั้งศูนย์เฉพาะทางในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด การสนับสนุนเงินงบประมาณจากรัฐบาลเพื่อดำเนินการแก้ไขและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้เกิดผลต่อไป

3.2 ข้อเสนอแนะ

ผู้เขียนเห็นควรให้ประเทศไทยมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องสงสัยว่ากระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อเข้าสู่การบำบัดฟื้นฟูและการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูดังต่อไปนี้

3.2.1 เห็นควรให้หน่วยงานของรัฐและสถานบริการเอกชน จัดตั้งศูนย์เพื่อการคัดกรองผู้เข้ารับ การบำบัดฟื้นฟู และจัดตั้งศูนย์เพื่อประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูขึ้นในชุมชนหรือสถานที่อื่นใดในเขต ชุมชนนั้น ให้มีอำนาจหน้าที่ในการคัดกรองผู้เสพที่มีพฤติกรรมฝิ่นหรือไม่ไปเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูภายในระยะ เวลาที่กำหนด โดยให้ศูนย์เพื่อการคัดกรองหรือสถานบำบัดฟื้นฟูจัดทำบันทึกการไม่มาแสดงตัวพร้อมเอกสาร หลักฐานส่งไปยังพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่นั้นดำเนินการออกหมายเรียก เพื่อนำส่งเข้ารับการบำบัดฟื้นฟูใน ระบบบังคับบำบัดต่อไป และการติดตามนัดหมายให้ผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูมาแสดงตนเพื่อรับการดูแลช่วยเหลือ ภายหลังการบำบัดฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องทุกเดือน โดยให้เป็นไปตามระเบียบที่เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกำหนด โดยคำนึงถึงประโยชน์และการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ เป็นสำคัญ

3.2.2 เห็นควรให้นำหลักประกันการคุ้มครองสิทธิภายใต้กระบวนการยุติธรรม โดยเน้นการบำบัด ฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษอาญาตามกฎหมาย และนอกจากนั้น รัฐควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการจัดตั้ง ศูนย์บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดเป็นศูนย์เฉพาะทาง เพื่อให้ผู้ที่เข้ารับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดได้รับการบำบัด รักษาที่แท้จริง และควรมีบุคลากรหรือหน่วยงานเอกชนเป็นผู้ดูแลหรือบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดนอกเหนือจาก โรงพยาบาลของรัฐ เพื่อให้การบำบัดรักษาเกิดความต่อเนื่องเชื่อมโยงอย่างเสมอภาคเท่าเทียม ซึ่งจะส่งผลต่อการ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

3.2.3 เห็นควรให้มีการแก้ไขความในมาตรา 63 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ในเรื่องของการกำหนดมาตรฐานการบำบัดผู้ติดยาเสพติดของสถานพยาบาลโดยภาคเอกชน ดังความต่อไปนี้

เมื่อได้จัดตั้งสถานพยาบาลสำหรับบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายแล้ว ให้รัฐมนตรีกำหนดระเบียบข้อบังคับมาตรฐานขั้นต่ำ รูปแบบ วิธีการ และอัตราค่ารักษาพยาบาล รวมถึงการขอ อนุญาตดำเนินการสำหรับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดนอกเหนือจากสถานพยาบาลตามที่กำหนดไว้ในพระราช บัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการประกาศกำหนดให้มีองค์กรกลางที่เป็นองค์กรวิชาชีพมากำกับดูแลและทำการตรวจสอบ การดำเนินงานของแต่ละสถานพยาบาลที่ให้บริการในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดแต่ละแห่งให้มีการดำเนินการ ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับสามารถกำกับดูแลและคุ้มครองผู้ที่ประกอบวิชาชีพนี้ให้

¹³ Pramote Phansa-ard, "Comparative Study on Drug Policy: A "should be" Guideline," *Thammasat Journal* 37, no. 2 (2018): 3. [In Thai]

อยู่ในขอบเขต เพื่อให้ทุกภาคส่วนราชการและเอกชนสามารถดำเนินงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

3.2.4 เห็นควรให้มีการแก้ไขความในมาตรา 94 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ในเรื่องของมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมให้ผู้ติดยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัด ดังความต่อไปนี้

ผู้ติดยาเสพติดให้โทษ เสพและมีไว้ในครอบครอง และได้สมัครใจขอเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลก่อนความผิดจะปรากฏต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ อีกทั้งได้ปฏิบัติครบถ้วนตามระเบียบข้อบังคับเพื่อคุ้มครองสิทธิในชีวิตร่างกายจิตใจของผู้เข้ารับการบำบัดรักษา และระเบียบวินัยสำหรับสถานพยาบาลดังกล่าว จนได้รับการรับรองเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รัฐมนตรีกำหนดแล้วให้พ้นจากความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงกรณีความผิดที่ได้กระทำไปภายหลังการสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา

รัฐมนตรีอาจออกประกาศกำหนดมาตรการจูงใจ ส่งเสริมหรือสนับสนุน หรือให้สิทธิประโยชน์อื่นใดแก่บุคคลที่สมัครเข้ารับการบำบัดตามวรรคสองได้ โดยไม่มีการบันทึกประวัติอาชญากรรมผู้ติดยาเสพติดเพื่อลดการตีตราทางสังคม ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

References

- A.V., Dicey. *An Introduction to the Study of the Law of Constitution*. 10th ed. London: McMillan Press, 1959.
- Alm, James, Betty R. Jackson, and McKee Michael. "Getting the Word Out: Enforcement Information Dissemination and Compliance Behavior." *Journal of Public Economics* 93, no. 3-4 (2009): 392-402.
- Boonsri Mewongkote. *Constitutional Law*. 9th ed. Bangkok: Thammasat University Press, 2016. [In Thai]
- Bureau of Development and Prevention of Drug Problems Academic Section on Drugs Prachatai. "The Results of the Treatment and Rehabilitation of Drug Users in Pattern Change Camp Behavior." *Journal of the NCC* 30, no. 3 (August-November 2014): 21-26. [In Thai]
- Department of Medical Services. *Dangers of Narcotic Drugs in Thailand*. Bangkok: Thanarak Institute of Medicine, Ministry of Public Health, 2010. [In Thai]

-
- Drug Abuse Prevention Center. "The Establishment of the Center and the Situation of Drug Abuse in Japan." Last modified 2012. Accessed May 26, 2018. <http://www.dapc.or.jp/english/establish.html/> [In Thai]
- E., Gellner. "Dictatorship, Democracy and Development." *The American Political Science Review* 87, no. 3 (1993): 567-570.
- E., Hughes, and Stevens A. "What can We Learn from the Portuguese Decriminalization of Illicit Drugs ?." *British Journal of Criminology* 50, no. 6 (2010): 999.
- Mohseni, Reza Ali. "The Sociological Analysis of Prison: Costs and Consequences." *Journal of Law and Conflict Resolution* 4, no. 1 (January 2012): 13-19.
- National Council for Peace and Order (NCPO). "National Peacekeeping Council Announcement no. 108/2014: Treatment of Persons Suspected of Committing a Drug Offense to Receive Rehabilitation and Care Through Rehabilitation Therapy." July 21, 2014. [In Thai]
- Office of the Narcotics Control Board. *Model of Treatment and Rehabilitation of Drug Addicts*. Bangkok: Office of the Narcotics Control Board, 2001. [In Thai]
- Office of the Narcotics Control Board. *The Development of Drug Abuse Prevention and Solution System in Schools: A Report on the Implementation, Board of Directors*. Bangkok: Office of the Narcotics Control Board, 2018. [In Thai]
- Pramote Phansa-ard. "Comparative Study on Drug Policy: A "should be" Guideline." *Thammasat Journal* 37, no. 2 (2018): 3. [In Thai]
- Royal Thai Air Force. *Air Force Guide with Practice in The Royal Thai Air Force Operation Manual on Rehabilitation of Drug Addicts*. Bangkok: Center for Drug Abuse Education, Royal Thai Army Medical Department, 2015. [In Thai]
- Wissanu Kumnonmuang. "The Drug Addiction Treatment Measures: To Study on the Usage of the Voluntariness Method to Treat the Drug Addict." *Graduate Law Journal* 10, no. 1 (March 2016): 295-308. [In Thai]
- Yossawat Lerdpayaphumchai. "The Roles of Public Prosecutors in Criminal Process in Drug Case: A Case Study of the Measure Encouraging an in Offenders to Providing Important Information to Competent Officials in Prevention and Combat Against Drug Organize Crimes." *Graduate Law Journal* 10, no.1 (June 2016): 137-154. [In Thai]